

PÄÄKIRJOITUS

Raamattu jälleen ajankohtainen

Papit ovat tänä syksynä pohtineet raamattunäkemystään. Se on ainakin ollut tarkoitus, koska Raamattu oli aiheena pappien synodaalokokouksissa eri puolilla maata. Sitä varten julkaistiin alkusyksystä synodaalikirja ”Raamattu ja kirkon usko tänään”. Kirjan artikkelit ovat hyvin eritasoisia, ja useat kirjan artikkelit ovat sisällöllisesti ristiriidassa keskenään. Kirjassa ilmenee hyvinkin erilaisia suhtautumistapoja Raamattuun. Aihe on joka tapauksessa erittäin hyvin valittu. Jumalan valtakunnan työntekijä voi tuskin tehdä itselleen tärkeämpää kysymystä kuin ”Mitä minä ajattelen Raamatusta?” tai ”Miten suhtaudun Raamattuun”. Tietysti kysymys ”Mitä ajattelet Jeesus Nasaretilaisesta” on vielä tärkeämpi. Mutta näitä kysymyksiä ei voi erottaa toisistaan. Kaiken olennaisen, minkä Jeesuksesta tiedämme, tiedämme Raamatusta. Jos voimme luottaa Raamatun todistukseen Jeesuksesta, voimme luottaa siihen, että Jeesus todella oli – ja on – se mitä hän sanoi ja ylösnousemuksellaan osoitti olevansa. Siksi kysymys Raamatun luotettavuudesta on ja tulee aina olemaan ratkaiseva.

Jeesuksen asenne Raamattuun

Tämä päättely toimii myös toisin päin. Voimme kysyä, mitä Jeesus ajatteli Raamatusta? Mainitussa synodaalikirjassa Pauliina Kainulainen toteaa, että ”kirkkomme Raamatun tulkinta kaipaa Jeesus

Nasaretilaisen inspiroimaa radikalismia” (s. 217). Aivan, mutta Jeesuksen suhtautuminen Raamattuun on niin radikaali, että herää kysymys, kuka tänä päivänä suhtautuu siihen samalla tavalla kuin hän? Tosiasia on, että meillä ei ole Uudessa testamentissa ainoatakaan tekstiä, jossa Jeesus suhtautuisi kriittisesti oman aikansa Raamattuun, Vanhaan testamenttiin. Päinvastoin kaikki tekstit antavat yhtenäisen kuvan Jeesuksen raamattunäkemyksestä. Jeesus suhtautui Vanhaan testamenttiin aina Jumalan sanana. Hän ei milloinkaan kyseenalaistanut ainoatakaan sen historiallista, eettistä tai muuta opetusta. Jeesus kyseenalaisti monien ihmisten uskonnolliset tulkinnat ja traditiot, mutta ei milloinkaan Raamatun sanaa sinänsä. Tällainen asenne Raamattuun voi olla meidän aikanamme katoava luonnonvara. Useimmat modernit teologit sanoutuvat joissakin kohdin selvästi irti sellaisesta asenteesta Raamattuun, joka kauttaaltaan leimasi Jeesuksen opetusta. Tämä koskee myös synodaalikirjan artikkelien kirjoittajia. Kirkkomme Raamatun tulkinta todellakin kaipaa Jeesus Nasaretilaisen inspiroimaa radikalismia.

Tieteellinen raamatuntutkimus

Sanoutuminen irti Raamatun luotettavuudesta tapahtuu usein vetoamalla siihen, että meidän olisi suhtauduttava Raamattuun tieteellisesti. Tämän puolestaan

katsotaan edellyttävän klassista historiallis-kriittistä lähestymistapaa Raamattuun. Jukka Keskitalolla on synodaalikirjaan sisältyvässä, suurelta osin loistavan analyttisessä artikkelissaan eräitä teoreettisia tähän liittyviä huomioita. Viitaten viimeaikaiseen tieteenfilosofiseen ja teologiseen keskusteluun hän toteaa, ”että vaikka historiallis-kriittinen metodi korostaa sitoutumistaan historian faktoihin, se ei edusta millään muotoa neutraalisuutta tai objektiivisuutta...Tieteellisestä leimastaan huolimatta historiallis-kriittisen tutkimuksen ohjelma ei ole neutraali, vaan johdonmukainen tulosvalituista analyysimenetelmistä...Tieteellistä raamatuntutkimusta harjoittavan tiedemiehen intressisidonnaisuus on yhtä ilmeinen kuin kenen tahansa muun Raamatun tulkitsijan”. (s. 78–) Kirjon klassisen raamatunäkemyksen mukaan Raamattu on Jumalan ilmoitussanaa ihmiskunnalle. Niin kuin uusi katolisuus toteaa: ”Samoin kuin Kristuksessa myös Raamatussa inhimillinen ja jumalallinen ovat yhdistyneet toisiinsa. Raamatussa Jumala itse puhuu meille ihmisten kielellä”. Yhtä vähän kuin Jumala voi olla väärässä tai johtaa meitä harhaan puhuessaan meille Kristuksen kautta ymmärrettävällä kielellä, yhtä vähän hän voi olla väärässä puhuessaan meille Raamatussa ymmärrettävällä kielellä. Niin kuin Luther toteaa: ”Kaikki ihmiset voivat erehtyä ja pettää, mutta Jumalan sana ei voi erehtyä.” Kun tämä tunnustuksellinen lähtökohhta hylätään raamatunäkemyksessä, sen tilalle ei suinkaan tule jokin neutraali ja objektiivinen asenne. Asia on kuten Lesslie Newbigin Keskitalon mukaan toteaa: ”Siirtyminen historiallis-kriittiseen tutkimukseen ei ole...merkinnyt siirtymistä objektiiviseen tulkintaan, vaan siirtymistä yhdestä tunnustuksellisesta näkökulmasta toiseen tunnustukselliseen näkökulmaan ja yhdestä uskontunnus-

tuksesta toiseen uskontunnustukseen.” (s. 78–79)

Kaikki Raamatussa ajaa Kristusta

Selostaen edelleen Lesslie Newbiginin ajattelua Keskitalo kirjoittaa: ”Mikäli Uutta testamenttia taas pyritään ymmärtämään sen itsensä tarjoaman pelastushistoriallisen tulkinta-avaimen – Jeesuksen ihmiseksi tulon, elämän, kuoleman ja ylösnousemuksen – avulla, se laskee perustan todellisuuden ymmärtämiselle. Newbiginin lähtee Keskitalon mukaan siitä, ”että valistuksen paradigmatteille ylikäyttämättömät sisäiset jännitteet ratkeavat Jeesuksen sovittavan kuoleman ja ylösnousemuksen salaisuudessa. Siksi tämän salaisuuden vastaanottaminen ja Jeesuksen seuraaminen on ainoa oikea hermeneuttinen avain Raamatun kertomuksen ymmärtämiseen.” (s. 83) Jeesus on aina ollut ja tulee aina olemaan sekä Raamatun auktoriteetin että sen ymmärtämisen avain. Hänen asenteensa Raamattuun on edelleenkin velvoittava yhtä hyvin yksityiselle kristitylle kuin kirkollekin. Raamatua tulkitaan edelleenkin oikein silloin, kun sieltä etsitään ennen kaikkea juuri häntä.

Viimeksi mainittu raamatutulkinnallinen lähestymistapa ei kuitenkaan tarkoita sitä, että me voisimme karsia Raamatusta pois jotakin sen perusteella, että se ei muka ”ajaa Kristusta.” Tämä ajatus perustuu eräaseen hyvin suosittuun mutta useimmiten väärin tulkittuun Lutherin sitaattiin. Lutherille ”se mikä ajaa Kristusta” ei ollut periaate, jonka avulla Raamatun sisällöstä karsitaan pois sellaista, mikä ei olisi Jumalan sanaa vaan aikasidonnaista, ilman jumalallista auktoriteettia olevaa ainesta. Lutherille Raamattu oli, niin kuin monet Lutherin tutkijat (Hägglom, Erickson, Öberg jne.)

ovat todenneet kauttaaltaan Pyhän hengen inspiroimaa, jumalallisen arvovallan omaavaa sanaa. Lisäksi, juuri siinä kohdassa, missä Luther puhuu siitä, ”mikä ajaa Kristusta tai ei”, hän hieman myöhemmin toteaa, että ”kaikki kirjoitukset ajavat Kristusta”. (Erikson: Auktoritet och nådemedel s. 120)

Kuka on sidottu omaan aikaansa?

Toinen perustelu, johon vedoten Raamatun auktoriteetti usein on hylätty, on sen oletettu aikasidonaisuus. Niinpä Pauliina Kainulainen kirjoittaa synodaalikirjassa: ”Sen tietämyksen valossa, mikä meillä nykyään on homoseksuaalisuudesta, on Jeesuksen hengen mukaista asettua puolustamaan homoseksuaalisten ihmisten oikeutta täyteen, ihmisarvoiseen elämään”. (s. 210) On tietenkin aina ollut oikein ”puolustaa homoseksuaalisten ihmisten oikeutta täyteen, ihmisarvoiseen elämään”. Mutta tähän oikeaan puolustamiseen ei ole koskaan kuulunut ihmisten synnillisten taipumusten toteuttamisen oikeuden puolustaminen. Mikään ei oikeastaan ole muuttunut Raamatun ajoista tähän päivään suhteessa siihen, mikä tässä asiassa on oikein ja mikä väärin. Edelleenkin kaikilla ihmisillä on oikeus ihmisarvoiseen elämään, mutta kenelläkään ei ole Jumalan edessä oikeutta toteuttaa synnillisiä taipumuksiaan.

Todellisuudessa mikään ei ole niin aikaansa sidottua kuin juuri Raamatun opetuksista ja sen etiikasta luopuminen.

Tässä kohdassa olisi syytä muistaa, että se joka nai ajan hengen saa valmistautua pikaiseen leskeyteen. Lauri Thurén ja Petri Merenlahti antavat synodaalikirjassa tästä asiasta raamatuntutkimuksen maailmasta pienen esimerkin: ”Kun suomalaisen teologian opiskelijan kädessä yhä kuluva Riekkisen ja Veijolan Eksege-

tiikan metodioppi ilmestyi vuonna 1986, raamattutieteen viimeinen sana oli redaktiokritiikki ja sen painopiste saksankielisessä tutkimuksessa. Nyt edistyksen eturintamassa ovat angloamerikkalaiset tutkijat, joista monet puhuvat redaktiokritiikistä kuin meikäläiset nykynuoret Kekkosen ajasta”. (s. 93–94)

Välttämätön raamattukritiikki

Raamattunäkemyksen suhteen törmätään lopulta siihen mitä Newbigin Keskitalon mukaan toteaa: ”...kysymykseen auktoriteetista, eli siitä, mitä ihminen pitää perimmäisenä totuutena ja siten todellisuuden tulkintansa lähtökohtana...Yritys pysyä Raamatun tekstien äärellä neutraalina merkitsee sitä, että tulkitsija kieltäytyy asettumasta tekstien välittämän totuuden tutkittavaksi, jolloin hän ei myöskään tavoita tekstien syvyyssulottuvuutta. Koska Raamatun tarkoitus on herättää uskoa, on jo yritys olla neutraali suhteessa tähän tarkoitukseen päätös asettua Raamatun omaa tarkoitusta vastaan”. (s. 83–84)

Myös Raamatun tutkija lukee Raamatua ennen muuta syntisenä ihmisenä, joka kohtaa teksteissä Jumalan puhuttelun. Tämä tapahtuu riippumatta siitä, tajuuaako hän, mitä hän on tutkimassa. Jos ensimmäisen vuosisadan lääkäri olisi tutkinut Jeesusta, hänkin olisi kohdannut Jeesuksen, vaikkei olisi sitä tajunnutkaan. Raamattukritiikillä tarkoitetaan yleensä sitä, että me kritisoidemme Raamattua joistakin ennakkolähtökohdista käsin ja joitakin aikasidonaisia tutkimusmetodeja käyttäen. Samalla olisi syytä muistaa, että varsinkin välttämätön raamattukritiikki on sitä, että Raamattu saa kritisoida meidän ajatteluamme.

12.11.2004

Leif Nummela